

Slavko Janevski

Mrtva četa

Slutim

ta sen moder kot ptičja perut
 ki neslišno maha z odhodom
 in te roke, želje po zraku in vodi
 mrtva četa, ojme,

slutim vas

gole do kosti, z nemim smehom pod praznimi rebri
 in grudami zemlje v čeljustih, polnih krvavega ugriza
 mrtva četa, hrzajo nad vami
 srditi konji visoki od hrepenenja
 in za njimi plava črna pesem osmerih mater
 in vroče dihajo ustnice osmerih žena

pa slutim

življenje, življenje, življenje
 vas je gnalo pred ledenim pljuskom pod grenka stebila
 v nočeh gostih od mandljev in pelina
 mrtva četa, ojme,

slutim vas žive, osem klasov

ki jih je razbeljeno jeklo omlatilo do črnih src
 kot pod dotikom oblaka
 poganjate korenine v sleherni kamen
 še tja kjer dere

samo gost pljusk — jerebice sinje,
 slutim vas,

osem klasov črnega ječmena

odpor v strahu lačnim srpom

a niste, niste več klasi:

napad! čujem vas — napad! žejna zemlja
 nas je vročične popila —

pa slutim od toč smrti temna čela
 pod šopi črnih robidnic

jok peska slutim in voda in skal

in osem desnic, ki kopljejo brezno

da bi našle nebo, in osem mrtvih pušk

v osmih jamah,

mrtva četa, slutim žilave, globoke korenine.

Prev. Ivan Minatti

Kako je nastala pesem, zakaj? Mislim, da pesniku ni lahko na to odgovoriti. Mar je pretirano, če rečem, da se poezija, vsa in vselej, razpenja med življenjem in smrtjo? Tudi ta moja četa: bila je življenje, postala je smrt, vrnila se je v življenje. Pesem je prišla pred skoro dvema desetletjema kot hip vznemirjenosti ob nečem in bila je želja, kajpak moja, da bi se mrtvi vrnili v živi svet spominov, v svet, ki obkroža pesnika z vsemi upi, zanosi, tegobami, ljubeznimi, sovraštvi od trnja do zvezd, od cvetja do zgubljanja v globočine negotovosti. Preveč je bila verjetna, da bi jo bilo mogoče najti v vseh časih in v številnih usodah, v kaplji krvi tistih, ki so bili, in tistih, ki so; postala in ostala je delček mojega univerzuma. Če je bila večja od pesnika, ga bo preživela, če pa je pesnik večji od svoje pesmi, bosta skupaj ostala majhna.

(1963)

Slavko Janevski

Aco Šopov

Oči

Tri dni na rokah čez gore in tokave,
tri dni smo te žalostni, grenki nosili
in mene so pekle te rane krvave,
ko da bi žerjavko v srcu mi trosili.

Tovariši trudni bili so in lačni,
razpokala grla, se rame upognile;
obupani zrlji v obraz so tvoj mračni,
v oči tvoje blodne, ki bodo ugasnile.

Jaz pa sem vedel, spet bodo vzplamtele,
borcem svetile in jih bodrile,
v jutrih premrlih jih grele ko sonce,
ne bodo umrle in nas zapustile.

Večer, tvoj poslednji, v planinski vasi.
Tovariši zbrani. Bosi, razcapani,
namrščenih čel, malodušni v nadlogi,
kot njihove puške prazni, ubogi.
Neslišno ko reka, ki leno pretaka
se, šlo od človeka je do človeka:
»Boj krvav, tovariši, nas jutri čaka,
a nas je le malo, le drobna peščica! . . .«
Tedaj so uporno zardela ti lica.
Moči si nam vlila, obup razpršila